

## Irodalmi Szemle.

### Visszhangok 1848—49.

*Radványi Aladár.* Második kiadás. Nagyvárad, 1898. Szent-László nyomda.  
16<sup>o</sup>, 128 l. Ára 1 frt.

Egy aktuális verskötetről akarok alábbi soraimban röviden megemlékezni. Jól esik itt eleve is kijelentennem, hogy a megbeszélendő költemények nemcsak alkalmyszerű voltak, de belsőbb, maradandóbb tulajdonságaik miatt is megérdemlik figyelmünket.

Érdeklődéssel fogtam a verskötet átolvasásához; érdeklődéssel ketős okból. Először azért, mert 1848—49. dicső és tanulságos eseményei még visszhangjukban is mindig közéről érdeklik a magyar embert; másodsor azért, mert kíváncsi voltam megtudni, hogy egy szűkebb körben már igen kedvezően bemutatkozott fiatal költőben mily érzelmeket és gondolatokat fakasztottak e történeti nevezetességű napjaink. Ötvenkét kisebb-nagyobb költeményben vonúl végig szemünk előtt a magasztos nemzeti dráma az expositiótól kezdve a megrendítő kifejeletig, azaz helyesebben: nem is magát a drámát vezeti szemünk elé Radványi, hanem azon érzelmek és gondolatok tolmácsa, melyek benne a dráma hatásaként, eredményeképen ébredtek; azon felül oly eseményrészletekről is megemlékezik, melyek már nem tartoznak szorosan véve 1848—49. keretébe, de e napokkal igenis kapcsolatosak, ezeknek következményei (Kossuth Lajos azt izente stb.) Radványi tehát nem epikus 1848—49-nek, a mint a cím után indulva, egyesek gondolhatnák, hanem ügyes lírikusa szabadságharcunk egyes való vagy költött mozzanatainak. Innen van, hogy költeményeinek javarésze *dal*, még pedig tárgyra hangra nézve fölötte változatos dalok. Tárgyuk szerint szerelmiek, hazafiasak, katonaiak; hangra nézve derültek, gúnyosak (a kurucz-nótákra emlékeztetők), elegikusak és ódai színezetűek. E sokféle, kellőleg váltakozó tárgy és hangulat mindvégig kellemes költői illúzióba ringat bennünket; ez pedig Radványi lírikus hivatottságára vall, hogy olvasóiban az övével rokon hangulatot képes kelteni. Ugyanerre vall kiváló ritmus-érzéke is. Költeményeit ugyanis legnagyobbbrészt ismert dallamokba lehetne fogni — jeles tulajdonság lírikusnál — olyannyira zenére termettek. De evvel

nem azt akarom mondani, hogy új versformát nem mutat be, — mert hisz ebben a tekintetben is szerencsésen gazdag, — csak egyszerűen konstatálni akarom vele, hogy Radványi kiválólag alanyi költő, kiből az érzelm-gondolat a megfelelő alakkal egyszerre születik. Ez az oka, hogy a tisztán dalfélék, de sőt a románcz- és ballada-félék is költeményei legsikerültebbjei, a verses elbeszélésbe átmenők ellenben kevésbé sikerültek.

Egyes tárgyilagoss megjegyzéseink még a következők:

A Visszhangokba nem igen illő *szerelmi* dalokat sokallom. Ilyen — magukban tetszetős, de az összhangba nem igen illeszkedő — dalocskák: A rokkáról, Hogyha megyek, Fent ragyog az esti csillag, A ne-felejes, Esik eső, Két rózsáról. A verskötet legsikerültebb költeményei: Távolból, Erdély, Zalathna, Feljajdulás, Suta Kelemen — ez tán a legsikerültebb — Világos, Komáromnál, Az utolsó szerzetes, Már énnekem itthon . . . , Elbujdosok, Kossuth Lajos azt izente, Föltámadunk. Ezek tárgy, tartalom s kidolgozás tekintetében egyaránt kiemelkednek a többiek közül.

A verselésről általában megjegyezhetjük, hogy Radványi a nehezebb versformákban is nagy könnyűséggel mozog; de azért előfordúl itt-ott — dicséretére legyen mondva, igen gyéren — egy-egy nem egészen szabatos hely (ősz hármat *leesett* a földre), nehézkes ritmus-menet (kimenekülteket), avagy pongyola rímelés (látott—katonákat, itt ők—regimentjők.)

A könyv kiállítása kifogástalan; becsületére válik a kiadó cégnek.

Ránk az egész kötet — ismételjük — jó benyomást tett s ily előzmények után fokozottabb érdeklődéssel nézünk Radványi további fejlődése elé.

(Nagyvárad.)

Dr. Demek Győző.

### Positiv aesthetika.

Irta: dr. *Pekár Károly*. Megjelenik a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával. Budapest. Hornyánszky Viktor könyvnyomdája. 1897. Ára 4 ft.

Egy 672 oldalos aesthetika magyar nyelven s hozzá még eredeti munka, a mit nem németből fordítottak: nemesak hogy nem mindennapi jelenség nálunk, de valóságos csudaszámba megy. Szerzette pedig ezt a nagy művet dr. *Pekár Károly*, lőcsei főgymn. tanár, a kinek nevét részint az Athenaeumban közzétett dolgozatai, részint a Revue Philosophique-ben megjelent czikkei, részint egyik önállóan is megjelent könyve: „Az aesthetikai érzések psychológiája“ alapján ismerjük.

Aesthetika újabban nálunk tudtommal öt jelent meg. Gregussé, Biharié, Babicsé, Baráthé és Zsilinszkyé. Greguss Hegelnek volt szolgái másolója s egész rendszerében parányi eredetiséget producál. Biharinak nagy szorgalommal, sok tudással és elég finom kritikai érzéssel meg-